
Recenzovaný článek

Dopad recentní právní regulace ozbrojeného konfliktu prizmatem války na Ukrajině

The Impact of Recent Legal Regulation of Armed Conflict in the Context of the War in Ukraine

Leopold Skoruša¹, Karel Marek¹, Ondřej Horák¹, Radim Vičar¹

¹Katedra aplikovaných sociálních a humanitních věd, Fakulta vojenského leadershipu, Univerzita obrany, Brno, Česká republika

Abstrakt: Článek analyzuje aktuální stav mezinárodního humanitárního práva (MHP) ve světle ozbrojeného konfliktu na Ukrajině. V jednotlivých kapitolách se zaměřuje na teoretický rámec MHP, typologii konfliktu, vývoj právní regulace a její praktické dopady. Zvláštní pozornost je věnována selhání mezinárodního práva při ochraně civilistů, omezení vymahatelnosti právních norem a návrhům na posílení jejich účinnosti. Cílem je přispět k odborné diskusi o budoucnosti právní regulace ozbrojených konfliktů.

Abstract: This article analyses the current state of international humanitarian law (IHL) considering the armed conflict in Ukraine. It explores the theoretical framework of IHL, the typology of the conflict, recent legal developments, and their practical impacts. Special attention is given to the failures of international law in protecting civilians, the limitations of legal enforcement, and proposals for improving the system's effectiveness. The aim is to contribute to scholarly debate on the future of legal regulation in armed conflicts.

Klíčová slova: agrese; ICC; mezinárodní humanitární právo; sankce; válka na Ukrajině.

Keywords: Aggression; ICC; International Humanitarian Law; Sanctions; War in Ukraine.

ÚVOD

Ozbrojený konflikt na Ukrajině, který začal otevřenou vojenskou agresí Ruské federace dne 24. února 2022, zásadním způsobem proměnil bezpečnostní prostředí euroatlantického prostoru. Vedle jeho bezprostředních dopadů na obranné strategie států NATO, úroveň kolektivní obrany a vývoj vojenských doktrín, vyvstává stále naléhavější otázka účinnosti a přizpůsobivosti právního rámce, jenž má ozbrojené konflikty regulovat.

Současná právní regulace válečného střetnutí, zakotvená v MHP, má svůj základ v čtyřech ženevských úmluvách z roku 1949, jejich dodatkových protokolech a v obyčejovém právu (Henckaerts a Doswald-Beck 2005). Přestože tato právní úprava stanovuje povinnosti bojujících stran a chrání civilní obyvatelstvo, její vynutitelnost a faktická aplikace v asymetrickém, hybridním a technologicky vyspělém konfliktu, jaký probíhá na Ukrajině, zůstává problematická.

Agrese vůči Ukrajině představuje flagrantní porušení Charty OSN, přičemž související vedení bojových operací je doprovázeno rozsáhlými útoky na civilní objekty, včetně energetické infrastruktury, zdravotnických zařízení a obytných čtvrtí (Milanović 2022). Tato skutečnost otevírá otázku, zda a jakým způsobem současná právní regulace ozbrojených konfliktů reaguje na realitu moderní války, a zda je schopna zajistit odpovědnost pachatelů nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva.

Cílem tohoto příspěvku je analyzovat dopad recentní právní regulace ozbrojených konfliktů na vedení války na Ukrajině, přičemž důraz bude kladen na aplikační praxi MHP, aktuální mezinárodní reakce a potenciální výzvy pro právní i vojenskou strategii. Celým článkem se prolíná tato zkoumaná otázka: „*Jak ovlivnila recentní právní regulace ozbrojeného konfliktu způsob vedení války na Ukrajině a v čem se ukazují její nedostatky?*“

Zvolená metoda kombinuje právní a případovou analýzu, přičemž čerpá ze smluvního práva, relevantní judikatury mezinárodních soudů, rezolucí OSN, odborných vojenských i právních komentářů, a z otevřených zdrojů monitorujících průběh bojů na Ukrajině.

1 TEORETICKÝ RÁMEC A PŘEHLED PRAMENŮ PRÁVA OZBROJENÉHO KONFLIKTU

Právo ozbrojeného konfliktu, tradičně označované jako mezinárodní humanitární právo (MHP) nebo právo válečné, představuje specifickou oblast mezinárodního práva veřejného, jejímž cílem je regulace způsobu vedení válečných operací a ochrana osob, které se přímo neúčastní nebo byly vyřazeny z bojových činností (Greenwood 2010). Tato právní disciplína vznikala paralelně s vývojem státních armád, ale svůj kodifikační vrchol dosáhla v průběhu 19. a 20. století prostřednictvím mezinárodních úmluv, zejména Haagských konvencí (1899, 1907) a Ženevských úmluv (1949), včetně jejich Dodatkových protokolů (1977, 2005) (Bugnion 1999).

Mezinárodní humanitární právo je postaveno na dvou základních principech:

- omezení prostředků a metod vedení boje (*ius in bello*) a
- ochraně obětí ozbrojených konfliktů.

Tyto zásady mají své prameny nejen ve smluvním právu, ale i v právu obyčejovém, které podle Mezinárodního výboru Červeného kříže (dále též ICRC) tvoří páteř MHP zejména ve vztahu ke konfliktům, na něž se explicitně nevztahují mezinárodní smlouvy (Henckaerts a Doswald-Beck 2005). Z hlediska systematiky lze prameny práva ozbrojeného konfliktu členit tak, jak uvádíme v následujících podkapitolách.

1.1 Mezinárodní smlouvy

Základním východiskem pro právní úpravu ozbrojených konfliktů jsou čtyři Ženevské úmluvy z roku 1949 a jejich tři dodatkové protokoly (Ženevské úmluvy a dodatkové protokoly 1949, 1977 a 2005). Zejména Dodatkový protokol I z roku 1977 výrazně rozvinul ustanovení o ochraně civilních osob a objasnil pravidla týkající se rozlišení mezi civilními objekty a vojenskými cíli.

Další významné smluvní prameny obsahují Haagské úmluvy (1899 a 1907) o vedení války na souši, používání munice a o právech a povinnostech neutrálních států. Speciickou oblastí jsou též smlouvy o zákazu nebo omezení konkrétních druhů zbraní, jako např. Úmluva o zákazu použití, hromadění zásob, výroby a převodu protipěchotních min a jejich zničení (Ottawská úmluva 1997), Úmluva o kazetové munici (Dublin 2008) nebo Úmluva o zákazu chemických zbraní (1993).

Okrajově lze ještě uvést tzv. Newyorské právo, které je některými autory považováno za součást širšího rámce mezinárodního humanitárního práva (Solis 2022), které se zaměřuje na pravidla individuální odpovědnosti, včetně odpovědnosti států za porušení mezinárodního humanitárního práva, a zavádí kontrolní a sankční mechanismy.

1.2 Obyčejové právo

Obyčejové MHP se rozvíjelo paralelně se smluvním právem a podle obecně přijímaného pojetí představuje závazná pravidla plynoucí z obecné a dlouhodobé praxe států prováděné v přesvědčení právní závaznosti (*opinio juris*) (Bassiouni 2013). Kodifikačním milníkem se stala studie ICRC z roku 2005, která identifikovala 161 pravidel obyčejového MHP aplikovatelných v mezinárodních i vnitrostátních ozbrojených konfliktech (Henckaerts a Doswald-Beck 2005). Význam obyčejového práva je obzvlášť patrný v oblastech, kde smluvní úprava chybí, anebo tam, kde některé státy nejsou smluvní stranou konkrétní úmluvy (např. USA a Dodatkový protokol I).

1.3 Judikatura mezinárodních soudů

Rozvoj MHP je významně ovlivňován také judikaturou Mezinárodního soudního dvora (ICJ), Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY), Mezinárodního

trestního soudu (ICC) a Evropského soudu pro lidská práva (ECHR). Například ve věci *Nikaragua vs. USA* (1986) ICJ potvrdil, že pravidla MHP jsou součástí obyčejového mezinárodního práva (ICJ, 1986). ICTY zase ve věci *Tadić* vymezil pojem ozbrojený konflikt a rozšířil aplikovatelnost MHP i na vnitrostátní ozbrojené konflikty (ICTY 1995). ICC se od roku 2014 zabývá ozbrojeným konfliktem na Ukrajině a jeho rozhodnutí z roku 2023 o vydání zatykače na prezidenta Ruské federace je historicky průlomovým krokem v aplikaci odpovědnosti na nejvyšší úrovni státní moci (ICC 2023).

2 TYPOLOGIE OZBROJENÉHO KONFLIKTU NA UKRAJINĚ

Typologizace ozbrojeného konfliktu má zásadní význam pro správnou aplikaci MHP, pro pochopení strategické dynamiky konfliktu i pro určení odpovědnosti za jeho následky. Válka na Ukrajině není jen klasickým mezistátním konfliktem, ale současně vykazuje znaky asymetrické, hybridní i proxy války, přičemž v jednotlivých fázích konfliktu dominovaly různé charakteristiky. Tato typologická pluralita klade značné nároky na právní a operační hodnocení situace v souladu s platnými normami MHP i vojenskou doktrínou.

2.1 Mezinárodní ozbrojený konflikt

Od 24. února 2022, kdy Ruská federace zahájila rozsáhlý konvenční útok proti Ukrajině, je konflikt jednoznačně kvalifikován jako mezinárodní ozbrojený konflikt (International Armed Conflict, IAC). Podle čl. 2 společného všem čtyřem Ženevským úmluvám z roku 1949 vzniká IAC každým případem použití ozbrojené síly mezi dvěma nebo více státy, bez ohledu na to, zda byla válka formálně vyhlášena (ICRC-komentář 2016).

Jelikož jsou jak Rusko, tak Ukrajina smluvními stranami Ženevských úmluv, mají obě země mezinárodněprávní povinnost a z toho plynoucí závazek dodržovat pravidla MHP (Sassòli 2019).

2.2 Ozbrojený konflikt nemající mezinárodní charakter s prvky proxy války (2014–2021)

Období od roku 2014 do února 2021 má odlišný právní charakter. Konflikt byl převážně veden mezi ozbrojenými silami Ukrajiny a separatistickými entitami v Doněcké a Luhanské oblasti. Pokud by tyto entity jednaly samostatně, šlo by o konflikt nemající mezinárodní charakter (Non-International Armed Conflict, NIAC) (Sassòli 2019).

Nicméně rozsáhlá podpora ze strany Ruské federace – včetně financování, vyzbrojování, využívání instruktorů, zpravodajské podpory a přímého zasahování ruských jednotek do bojů – umožňuje za použití testu „celkové kontroly“ (overall control) formulovaného Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii (ICTY) ve věci *Tadić* právní

kvalifikaci této fáze jako mezinárodního ozbrojeného konfliktu vedeného prostřednictvím proxy aktérů (ICTY, 1999). Tribunál upřesnil, že k přičtení odpovědnosti státu za činy ozbrojené skupiny musí být prokázáno, že tento stát vykonává nad skupinou celkovou kontrolu. Tato teorie celkové kontroly a kritéria s ní spojená byla rozvinuta v rozhodnutích mezinárodních trestních tribunálů. Ve věci *Čelebići Camp* (Mucić et al.) ze dne 20. února 2001 odvolací senát ICTY potvrdil právní argumentaci celkové kontroly a její relevanci, která ji osvobozuje od právního formalismu a vyvolává odpovědnost státu za činnost údajně nezávislých skupin, které ve skutečnosti jednají jménem tohoto státu nebo v jeho zájmu. Tribunál rovněž upřesnil, že pokud je dotčným kontrolujícím státem sousední stát s územními ambicemi na stát, kde probíhá konflikt... test „celkové kontroly“ by mohl být splněn.

V tomto kontextu lze s vysokou mírou jistoty konstatovat, že angažovanost Ruské federace v Donbasu i na Krymu odpovídá stanoveným kritériím. Významná politická a vojenská kontinuita mezi událostmi v letech 2014–2021 a invazí v roce 2022 rovněž podporuje tezi o jediném ozbrojeném konfliktu, který se vyvíjel v několika fázích (Milanović 2023).

3 RECENTNÍ VÝVOJ V OBLASTI PRÁVNÍ REGULACE OZBROJENÝCH KONFLIKTŮ

Ozbrojené konflikty 21. století probíhají v kontextu výrazně akcelerujícího technologického pokroku, proměn vojenských doktrín, proměnlivého geopolitického uspořádání a zároveň čelí rostoucím výzvám v oblasti aplikace a adaptace norem mezinárodního práva, zejména práva ozbrojených konfliktů. S tím, jak se mění způsoby vedení války – od klasických střetů armád až po kybernetické a hybridní operace – roste tlak na flexibilitu a relevanci mezinárodního humanitárního práva (Sassòli 2019, 82–84.). Zkušenost ozbrojeného konfliktu na Ukrajině, která začala v roce 2014 a eskalovala v roce 2022, se stala lakmusovým papírkem schopnosti MHP čelit současným výzvám. Tato kapitola analyzuje, jaké směry vývoje právní regulace lze v kontextu války na Ukrajině pozorovat – a zda dochází ke kodifikačním změnám, rozšiřování obyčejového práva, nebo k intenzivní reinterpetaci stávajících norem.

3.1 Nové rezoluce Valného shromáždění a Rady bezpečnosti OSN

Ačkoliv Rada bezpečnosti OSN nebyla v důsledku uplatnění práva veta stálým členem – Ruskou federací – schopna přijmout žádné závazné opatření k řešení ozbrojeného konfliktu na Ukrajině podle kapitoly VII Charty OSN, klíčovou roli převzalo Valné shromáždění OSN. To se stalo hlavní platformou pro přijímání deklaratorních rezolucí, které, ač právně nezávazné, představují významný politický nástroj vyjadřující postoj mezinárodního společenství. Tyto rezoluce slouží k potvrzení norem mezinárodního práva, k posílení jejich legitimity a k vytváření politického tlaku na agresora. Na rozdíl od rozhodnutí Rady bezpečnosti, která mohou zavazovat členské státy k přijetí konkrétních opatření, mají

rezoluce Valného shromáždění primárně povahu doporučení a jejich účinek spočívá zejména v morální a diplomatické rovině (UNGA 2022).

Rezoluce ES-11/1 (březen 2022), ES-11/2 (březen 2022) nebo ES-11/6 (únor 2023) výslovně označily jednání Ruské federace za porušení Charty OSN, suverenity a územní celistvosti Ukrajiny, a požadovaly okamžité stažení ruských sil (UNGA, 2023). Tyto rezoluce sice nejsou právně závazné, a tedy i vynutitelné, ale představují důležité doktrinární vyjádření převládajícího mezinárodního konsenzu, což může mít vliv na vývoj obyčejového mezinárodního práva a výklad mezinárodních norem (Milanović 2023).

Z právně-politického hlediska lze tyto rezoluce považovat za normativní reakci mezinárodního společenství na porušení zákazu použití síly a nástroj vyjadřující postavení většiny států světa k situaci v souladu s článkem 2 odst. 4 Charty OSN.

3.2 Tallinn Manual 2.0 a aplikace MHP na kyberútoky

Kybernetická dimenze konfliktu na Ukrajině, zahrnující koordinované útoky na infrastrukturu, dezinformační kampaně a škodlivý software (malware), vyvolala otázku, jak je mezinárodní právo aplikovatelné v kyberprostoru (Rid 2013). Zásadním dokumentem v této oblasti je *Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Operations* (2017), který nabízí nezávazný, ale autoritativní výklad platných pravidel MHP v digitálním prostoru (Schmitt 2017).

Tallinn Manual konstatuje, že kybernetický útok může být kvalifikován jako „ozbrojený útok“ ve smyslu mezinárodního práva, pokud vyvolá účinky srovnatelné s použitím kinetické síly, například zničení kritické infrastruktury nebo ztráty na životech. Přestože se Tallinn Manual nestal právně závazným mezinárodním instrumentem, představuje významný interpretační rámec, na který se často odkazuje v odborné literatuře, diplomatických prohlášeních i v národních kybernetických doktrínách (např. NATO, USA) (Tallinn Manual 2.0 2017).

Ozbrojený konflikt na Ukrajině potvrdil relevanci těchto výkladových pravidel: v lednu 2022 byly zaznamenány cílené kybernetické útoky proti ukrajinskému ministerstvu zahraničních věcí, energetickému sektoru a bankovní infrastruktuře, které probíhaly souběžně s vojenskou invazí. Podle kritérií stanovených Tallinn Manuaelem by tyto útoky mohly být kvalifikovány jako doprovodné akty mezinárodního ozbrojeného konfliktu (Bellingscat 2022).

3.3 Vztah právní regulace k novým technologiím

Vývoj nových vojenských technologií, jako jsou autonomní zbraňové systémy (AWS), zbraně řízené umělou inteligencí (AI) a pokročilé drony, vyvolává otázky ohledně aplikovatelnosti základních principů MHP, zejména principu rozlišování a proporcionality (ICRC 2021).

Ačkoliv k využití ozbrojených dronů docházelo již v předchozích konfliktech, např. konflikt v Náhorním Karabachu v roce 2020 prokázal průlomový potenciál bezpilotních prostředků, jejich nasazení zde bylo převážně omezeno na státní vojenské systémy využívané asymetricky jednou stranou konfliktu a nevyznačovalo se plošným, oboustranným ani masovým používáním komerčních dronů na úrovni jednotlivých bojových jednotek (Hecht 2022). Ukrajinský konflikt je výjimečný bezprecedentním rozsahem a decentralizací jejich použití, včetně masového nasazení komerčních platforem. Používají se nejen k průzkumu, ale i k přesným útokům, často mimo tradiční bojové linie. To vyvolává otázky ohledně schopností rozlišovat mezi civilními objekty a vojenskými cíli, což je jeden ze stěžejních principů MHP. Navíc se objevují případy, kdy civilní infrastruktura (např. komunikační sítě) slouží jako prostředek pro vedení operací, čímž se stírá hranice mezi civilní a vojenskou sférou (Ruben 2025).

Válka na Ukrajině je první, v níž byly masově nasazeny drony na taktických i strategických úrovních, včetně tzv. „loitering munitions“ (např. IAI Harop-Izrael, Switchblade 300/600-USA, Lancet-Rusko), a potvrdila, že stávající MHP, vycházející z norem přijatých ve 20. století, nedisponuje dostatečnými právními nástroji pro regulaci používání těchto autonomně operujících zbraňových systémů (Wagner 2021).

Konflikt slouží jako živá laboratoř testující flexibilitu mezinárodního práva i ve vztahu ke kybernetickým útokům a použití moderních technologií. Kybernetické útoky na kritickou infrastrukturu, masové využívání dronů a autonomních systémů vyvolávají otázky ohledně aplikovatelnosti a interpretace základních principů MHP, jako jsou rozlišování, proporcionalita a vojenská nezbytnost.

4 DOPADY PRÁVNÍ REGULACE V KONTEXTU VÁLKY NA UKRAJINĚ

Válka představuje zásadní test MHP v reálných podmínkách rozsáhlého konvenčního konfliktu v 21. století. I přes existenci poměrně jasných norem ICC, zejména v oblasti ochrany civilistů, zákazu určitých druhů zbraní či zacházení s válečnými zajatci, se opakovaně objevují informace o závažných porušeních těchto pravidel (Sassòli 2019). Tato kapitola analyzuje praktickou aplikaci MHP v jednotlivých oblastech, reakce mezinárodního společenství, činnost ICC i roli nevládních organizací.

4.1 Aplikace mezinárodního humanitárního práva na praktické situace

a) Útoky na civilní objekty

Jedním ze středobodů kritiky vůči vedení operací ruskou stranou je systematické útočení na civilní infrastrukturu, jako jsou obytné budovy, nemocnice, školy nebo energetická zařízení (ICRC 2022). Podle čl. 52 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám jsou civilní objekty chráněny, pokud nejsou využívány k vojenským účelům.

Opakované útoky na energetická zařízení, vodohospodářskou infrastrukturu či plošné bombardování měst (např. Mariupol, Charkov, Bachmut) mohou představovat porušení

zásady vojenské nezbytnosti a proporcionality, neboť způsobují rozsáhlé ničení civilních objektů bez dostatečně prokazatelného přímého vojenského účelu (UNHRC 2023).

Ruská federace některé útoky odůvodňuje údajnou dvojí funkcí objektu (tzv. dual-use infrastructure), avšak i v těchto případech platí zásady proporcionality a přiměřenosti (Boothby 2012). Podle organizace Human Rights Watch (HRW) mohou některé tyto incidenty naplňovat znaky válečných zločinů (HRW 2023).

b) Zacházení s válečnými zajatci

Zacházení s válečnými zajatci je regulováno III. Ženevskou úmluvou. Na obou stranách konfliktu byly zdokumentovány případy mučení, zneužívání nebo veřejného vystavování zajatců, např. zveřejňování výslechů v médiích (Amnesty International 2023).

Závažným a široce medializovaným incidentem, který vyvolal značnou mezinárodní odezvu, je případ údajné mimosoudní popravy ukrajinského válečného zajatce po pronesení hesla „Sláva Ukrajině“. Tento čin, pokud by byl prokázán, by představoval závažné porušení čl. 13 a čl. 14 Úmluvy a mohl by být kvalifikován jako válečný zločin podle čl. 8 odst. 2 písm. a) Římského statutu ICC. Uvedený incident je předmětem vyšetřování, což potvrzuje zájem mezinárodního společenství na stíhání závažných porušení MHP.

Byly zaznamenány i případy nezákonného zacházení s ruskými válečnými zajatci ze strany ukrajinských ozbrojených sil, které rovněž vyvolávají otázky odpovědnosti podle MHP a mezinárodního trestního práva. Tyto skutečnosti podtrhují zásadní požadavek, aby všechny strany ozbrojeného konfliktu bez výjimky respektovaly a uplatňovaly ustanovení Ženevských úmluv a jejich dodatkových protokolů, přičemž porušení těchto norem zakládá individuální trestní odpovědnost pachatelů i jejich nadřízených (ICC 2023).

c) Ochrana civilních osob

MHP zakazuje útoky na civilní obyvatelstvo, hromadné deportace, sexuální násilí a další formy nátlaku na neozbrojené civilisty (ICC, 2023). Předmětný konflikt je doprovázen četnými a dobře zdokumentovanými případy závažného porušování mezinárodního humanitárního práva a mezinárodního trestního práva. Mezinárodní vyšetřovací mechanismy, včetně Mezinárodní vyšetřovací komise OSN pro Ukrajinu a Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR), zaznamenaly stovky případů hromadných poprav civilního obyvatelstva, zejména v lokalitách jako Buča, Irpiň či Izjum. Byly rovněž zdokumentovány případy únosů a deportací ukrajinských dětí, které jsou v rozporu s čl. 49 Čtvrté ženevské úmluvy a mohou být kvalifikovány jako válečný zločin podle čl. 8 Římského statutu ICC. Dochází také k násilnému přesunu tisíců civilistů na území Ruské federace, což porušuje zákaz nucených přesunů obyvatelstva. (United Nations Independent International Commission of Inquiry on Ukraine, 2023). Organizace jako OSN, HRW nebo Amnesty International označují tyto praktiky za možné zločiny proti lidskosti (HRW 2023).

4.2 Reakce mezinárodního společenství a sankční mechanismy

Reakce mezinárodního společenství na porušování MHP v kontextu Ukrajiny je bezprecedentní svou rozsáhlostí a komplexností. EU, USA, Kanada, Japonsko a další země zavedly cílené sankce proti osobám podezřelým z odpovědnosti za porušování lidských

práv (tzv. Magnitského zákony), jakož i sektorové sankce na ruský obranný a finanční sektor (EU Council 2023).

Zároveň byly zřízeny vyšetřovací mise OSN, mise OBSE a zvláštní jednotky v rámci národních prokuratur (např. Eurojust – Core International Crimes Hub).

5 KRITICKÁ ANALÝZA EFEKTIVITY PRÁVNÍ REGULACE

Ačkoliv MHP představuje jedno z nejkompexnějších a nejstarších odvětví mezinárodního práva veřejného, jeho praktická efektivita zůstává v ozbrojených konfliktech předmětem oprávněné kritiky. Válka na Ukrajině, vedle své role jako testu platných norem, také odhalila limity a selhání v jejich vynucování, zejména v asymetrickém a hybridním prostředí.

5.1 Limity MHP v asymetrických a hybridních konfliktech

MHP bylo tradičně utvářeno pro konflikty mezi státními aktéry v rámci klasického modelu mezistátní války. Současné konflikty, včetně války na Ukrajině, však často zahrnují asymetrické prvky (např. zapojení nestátních aktérů, dobrovolnických praporů, soukromých vojenských organizací jako Wagner) i hybridní charakteristiky (kybernetické útoky, dezinformace, ekonomická válka) (Sassòli 2019, 121–123.).

V těchto podmínkách naráží MHP na definiční, interpretační i normativní obtíže:

- není vždy jasné, jak kvalifikovat právní status aktérů (kombatant × civilista),
- obtížně se aplikuje zásada rozlišování v prostředí urbanizovaných oblastí s dvojitou infrastrukturou,
- chybí explicitní pravidla pro vedení kybernetických operací (Schmitt 2017).

Konflikt ostře odhalil právní i faktické rozostření hranic mezi pravidelnými ozbrojenými silami a nestátními subjekty, z nějž profitovala zejména Wagnerova skupina. Jako hybridní aktér, nikoliv soukromá vojenská organizace s jasným statutem, ale síť blízce propojená se státními strukturami umožnila Rusku využívat držené ozbrojené síly bez odpovědnosti, díky principu tzv. věrohodného popírání. Taková struktura významně komplikuje aplikaci MHP a právní kvalifikaci střetů. (Tambay a Khalfaoui 2023).

Navíc, ačkoliv ruské právo soukromé vojenské organizace kategoricky zakazuje, Wagnerova skupina si zachovala „šerosvětový“ status – formálně neexistující subjekt, ale zároveň de facto vojenská síla. Tato právní anonymita fakticky znemožnila uplatnění odpovědnosti Ruska za skutky skupiny, přestože předpisy MHP umožňují atribuci Statusu státu, pokud je prokázáno „účinné ovládnutí“ skupiny. (Heinemann-Grüder 2023)

5.2 Problém vynutitelnosti práva a „dvojího standardu“

MHP disponuje vysokým morálním kreditem, ale slabými sankčními nástroji. Porušení pravidel sice může být kvalifikováno jako zločin agrese, válečný zločin či zločin proti lid-skosti, avšak mechanismy jejich prokázání, stíhání a sankcionování jsou zdouhavé, poli-ticky zatížené a zpravidla závislé na souhlasu států (Akande a Johnston 2021).

Navíc mezinárodní trestní spravedlnost čelí obviněním z dvojího standardu – přísného přístupu vůči slabším státům (např. v Africe) a zároveň opatrného až bezzubého postoje vůči velmocím (Bosco 2014, 78–80). V kontextu Ukrajiny se tato disproporce projevuje především v pomalém a váhavém reagování na ruské zločiny v počáteční fázi konfliktu a v neochotě mnoha států přerušit diplomatické styky navzdory důkazům o flagrantních porušeních MHP (Ocampo 2023).

5.3 Neochota velmocí podřídit se jurisdikci Mezinárodního trestního soudu (ICC)

Jedním z nejzásadnějších strukturálních deficitů v oblasti mezinárodního trestního práva je absence univerzální jurisdikce Mezinárodního trestního soudu. Klíčové státy me-zinárodního systému – Ruská federace, Spojené státy americké, Čínská lidová republika, Indie a Izrael – nejsou smluvními stranami Římského statutu (ICC 2024).

Ruská federace sice podepsala Římský statut v roce 2000, ale v roce 2016 formálně oznámila svůj záměr se k němu nepřipojit (ICC, 2016). Navzdory tomu ICC vydal zatykač na Vladimira Putina (2023), přičemž se opíral o čl. 13 odst. 2 Statutu a žádost smluvních států. Ruský prezident byl obviněn z válečného zločinu podle čl. 8 odst. 2 písm. a)(vii) a čl. 8 odst. 2 písm. b)(viii) Římského statutu – nezákonné deportace a přesuny obyvatel-stva (děti) z okupovaných částí Ukrajiny do Ruské federace. Současně byl vydán zatykač na Marii Lvovou-Bělovou, zmocněnkyni prezidenta RF pro práva dětí (ICC 2024).

Tento precedentní krok sice posiluje normativní autoritu ICC, ale praktický dopad je omezený, neboť Rusko jakoukoliv spolupráci odmítá a žádná donucovací opatření nee-xistují (Schabas 2020).

Obdobné dilema se týká i Spojených států amerických, které nejsou smluvní stranou Římského statutu a ICC aktivně nepodporují, mimo jiné z obav o možné stíhání vlastních občanů. Paradoxně však v případě ruské agrese proti Ukrajině deklarativně stojí na straně Kyjeva a podporují jeho úsilí o mezinárodní spravedlnost.

Tento postoj tak vytváří právně-politický rozpor: Washington sice veřejně podporuje vyšetřování ruských zločinů, ale oficiálně odmítá spolupráci s ICC, a to včetně přijetí jeho jurisdikce. Výsledkem je situace, kdy USA poskytují Ukrajině důkazy a zpravodajské infor-mace, avšak formálně se distancují od přímého procesního zapojení do činnosti soudu (HRW 2023).

6 NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ A BUDOUCÍ VÝVOJ PRÁVNÍ REGULACE

Konflikt na Ukrajině nejen znovu potvrdil relevanci MHP, ale zároveň odhalil hluboké strukturální deficity v jeho vynutitelnosti a přizpůsobivosti novým formám válčení. Dosavadní právní rámec, byť normativně komplexní, naráží na problémy s jurisdikcí, technologickou zastaralostí i selektivním uplatňováním. Cílem této kapitoly je formulovat konkrétní návrhy na zlepšení právní regulace ozbrojených konfliktů a načrtnout směry jejího budoucího vývoje.

6.1 Posílení jurisdikce Mezinárodního trestního soudu a reforma Rady bezpečnosti OSN

Jedním ze základních předpokladů účinné právní regulace ozbrojených konfliktů je existence důvěryhodného a nezávislého orgánu pro vymáhání odpovědnosti. Mezinárodní trestní soud představuje takový nástroj, avšak jeho legitimita a efektivita jsou oslabovány neúplnou ratifikací Římského statutu (Schabas 2020, 95–97).

Za perspektivní směry dalšího vývoje lze považovat zejména:

- institucionalizaci pobídkových mechanismů motivujících státy k přistoupení ke Statutu, a to například prostřednictvím podmíněného přístupu k účasti na mírových operacích OSN či k uzavírání mezinárodních obchodních dohod,
- posílení kooperativních povinností států v oblasti vydávání osob obviněných Mezinárodním trestním soudem, což by přispělo k efektivnější vynutitelnosti rozhodnutí Soudu,
- revizi čl. 16 Římského statutu, jenž v současné podobě svěřuje Radě bezpečnosti oprávnění odložit vyšetřování, avšak v praxi často vede k faktické paralýze činnosti Soudu (srov. Akande 2021).

Současně se jeví jako zásadní reforma systému veta v Radě bezpečnosti OSN, jehož zneužívání blokuje efektivní rozhodování v otázkách agrese a mezinárodní odpovědnosti (Sarooshi 1999, 142–145). V úvahu přichází také myšlenka o zavedení omezeného veta v otázkách masových zločinů, podle návrhu French-Mexican Initiative (2013), či tzv. Code of Conduct (2015). Jedná se o dvě diplomatické iniciativy, které se snaží reformovat fungování Rady bezpečnosti OSN, zejména v oblasti omezení nebo regulace práva veta v případech masových zvěrstev (genocida, válečné zločiny, zločiny proti lidskosti).

French-Mexican Initiative navrhuje, aby se stálí členové Rady bezpečnosti OSN dobrovolně zavázali nepoužívat právo veta v případech, kdy dochází k masovým zvěrstvům. Cílem je zabránit paralyzaci Rady bezpečnosti v krizových situacích, jako byla například Sýrie.

Code of Conduct je iniciativa vedená skupinou států v rámci ACT Group (Accountability, Coherence and Transparency), která vyzývá všechny členy Rady bezpečnosti, aby aktivně jednali v případech masových zvěrstev a neblokovali akci prostřednictvím veta. Tato iniciativa je širší a zahrnuje i nestálé členy.

6.2 Ustálení závaznosti některých obyčejových pravidel

Obyčejové mezinárodní právo představuje klíčový zdroj MHP, zejména v oblastech, kde chybí smluvní úprava nebo účast klíčových států. Problémem však zůstává nejistota v identifikaci a závaznosti obyčejových pravidel, což umožňuje selektivní aplikaci (Hencckaerts 2005).

Možná řešení zahrnují:

- kodifikaci základních obyčejových norem ve formě závazného dodatku k Ženevským úmluvám,
- vytvoření mezinárodního registru obyčejových norem pod záštitou ICRC nebo OSN,
- zavedení automatické aplikace norem MHP na všechny aktéry konfliktu bez ohledu na status (např. státní × nestátní) (ICRC 2015).

Tím by se posílila právní jistota a univerzalita, a zároveň omezilo svévolné výklady jednotlivých států.

6.3 Regulace nových technologií v ozbrojených konfliktech

Současná právní úprava MHP vznikala v době konvenčních konfliktů a nereflktuje plně nové formy válčení, zejména kybernetické operace, plně autonomní zbraňové systémy (LAWS), umělou inteligenci či vojenské využití vesmíru (Schmitt 2017).

Za vhodné se považuje:

- mezinárodní regulace autonomních zbraní na bázi preventivního principu, s minimálně povinnou human-in-the-loop modelu – přístup v umělé inteligenci, který využívá lidský vstup ke zlepšení výkonu AI modelu (Asaro 2020),
- zahrnutí kybernetických útoků pod ochranu civilních cílů, např. zákazů zásahů do nemocnic, elektráren, datových center civilní správy,
- revize tzv. Tallinn Manual 2.0 s cílem transformovat jeho pravidla v závaznou právní regulaci (UNIDIR 2023).

Technologie mění charakter konfliktu, ale nesmějí oslabovat lidskou odpovědnost za rozhodování o užití síly, což je základní etický i právní princip MHP (Boothby 2012, 335–337).

6.4 Význam vyšetřování Mezinárodního trestního soudu (ICC)

ICC otevřel vyšetřování situace na Ukrajině v roce 2022 po žádosti více než 40 států (ICC 2022). Jak již bylo uvedeno v kapitole 5.3 vydal soud na jaře 2023 příkazy k zatčení na Vladimíra Putina a Marii Lvovou Bělovou kvůli nezákonné deportaci ukrajinských dětí (ICC 2023).

Takový postup soudu představuje historický průlom – jde o první případ, kdy ICC stíhá úřadujícího vůdce státu s právem veta v Radě bezpečnosti OSN. Přestože Rusko ICC neuznává, zatykač omezuje mezinárodní mobilitu obviněných a posiluje symbolickou a skutečnou právní roli ICC jako orgánu mezinárodní odpovědnosti (Schabas 2020).

6.5 Zpřesnění definice agrese a odpovědnosti států

Případ Ukrajiny poukázal na právní i politické limity definice agrese, jak je uvedena v čl. 8 bis Římského statutu a rezoluci Valného shromáždění OSN č. 3314 (1974). Současná definice je značně formalistická a nezohledňuje nové formy neozbrojeného nebo hybridního napadení.

Navrhuje se:

- rozšíření definice agrese o kybernetické útoky, systematickou dezinformaci a hybridní destabilizační činnost,
- posílení mezinárodní odpovědnosti států, nejen fyzických osob – včetně možnosti sankcionovat státy za dlouhodobé neplnění povinností podle MHP,
- zvažování zavedení povinnosti reparací za nelegální použití síly, pod mezinárodním dozorem (např. ve formě zvláštního fondu) (Milanović 2023).

Jasnější definice agrese i širší katalog odpovědnosti státu by posílily preventivní funkci MHP a omezily prostor pro právní manipulaci ze strany agresorů.

6.6 Zpřesnění interpretace práva a reakce států na použití síly

Ruská invaze na Ukrajinu vyvolala novou vlnu diskusí o právním rámci pro použití síly, zejména o výkladu pojmu agrese, sebeobraně (preventivní i preemptivní) a případných kolektivních protiopatření (Murphy 2022). Podle čl. 2 odst. 4 Charty OSN je pohrůžka nebo použití síly státem proti územní integritě nebo politické nezávislosti jiného státu zakázáno. Ruská vojenská operace byla široce kvalifikována jako akt agrese, jak jej definuje čl. 8 bis Římského statutu ICC.

Diskuse o sebeobraně v kontextu Ukrajiny se dotýká i rozdílu mezi preventivní a preemptivní sebeobranou. Zatímco preventivní sebeobrana je obecně považována za nelegitimní (jde o obranu proti hypotetické budoucí hrozbě), preemptivní sebeobrana může být uznána, pokud je útok bezprostředně hrozící. V souladu s článkem 51 Charty OSN Ukrajina uplatnila své právo na individuální a kolektivní sebeobranu, což akceptovala většina států i mezinárodních organizací.

Zároveň byla otevřena otázka legitimacy podpory Ukrajině ze strany jiných států, zejména dodávek zbraní, výcviku, zpravodajské pomoci a sdílení satelitních dat (Milanović 2022). Právní výklad převládající v akademické obci i mezi experty uvnitř států se přiklání k názoru, že taková podpora je v souladu s právem na kolektivní sebeobranu Ukrajiny proti agresi, a tudíž neporušuje čl. 2 odst. 4 Charty OSN.

Agrese zároveň obnovila diskusi o zastupitelské legitimitě Ruské federace ve VS OSN a RB OSN, neboť její současný status člena RB OSN s právem veta vychází z nástupnictví po Sovětském svazu, které nikdy nebylo formálně potvrzeno Valným shromážděním (Simma 2002).

Vzhledem k paralyzující roli Rady bezpečnosti OSN, kde Ruská federace jako stálý člen disponuje právem veta, se pozornost přesunula na Valné shromáždění OSN. To v říjnu 2022 přijalo rezoluci č. A/ES-11/L.5, která odsoudila pokus o anexi čtyř ukrajinských oblastí (Doněcké, Luhanské, Chersonské a Záporožské) jako porušení Charty OSN a vyzvala k okamžitému stažení ruských sil. Rezoluce byla přijata 143 hlasy pro, 5 proti a 35 států se zdrželo, což ukazuje na široký mezinárodní nesouhlas a rozpor s mezinárodním právem ohledně ruského postupu. Valné shromáždění požadovalo, aby Ruská federace okamžitě zrušila svá rozhodnutí z 21. února a 29. září týkající se statusu čtyř výše uvedených regionů.

ZÁVĚR

Analýza recentní právní regulace ozbrojených konfliktů ve světle války na Ukrajině prokázala, že MHP i nadále představuje základní normativní rámec pro vedení válečných operací. Jeho teoretická východiska – zejména principy rozlišování, proporcionality a vojenské nezbytnosti – zůstávají relevantní i v kontextu současných ozbrojených konfliktů.

Konflikt na Ukrajině byl jednoznačně klasifikován jako mezinárodní ozbrojený konflikt, přičemž na jeho průběh dopadají nejen klasické normy MHP, ale i nové rezoluce Valného shromáždění OSN, interpretace Tallinn Manualu 2.0, a vývoj v oblasti kybernetických operací a autonomních zbraňových systémů. Praktické dopady těchto právních norem se však ukazují jako omezené – především kvůli slabé vynutitelnosti, odporu států k jurisdikci Mezinárodního trestního soudu a proměnlivým interpretacím právních pojmů v hybridním konfliktu.

Z hlediska přínosů lze konstatovat, že MHP nadále poskytuje normativní základnu pro odsouzení a dokumentaci válečných zločinů. Jeho pravidla slouží jako jazyk mezinárodní odpovědnosti, který používají státy, nevládní organizace, média i akademická obec. Nástroje jako zatykače ICC, sankce Rady Evropy, nebo šetření nezávislých mezinárodních komisí prokazují, že právo stále hraje významnou roli při definování legitimacy a legality konfliktu.

Na druhé straně však konflikt na Ukrajině odhalil několik závažných systémových slabín:

- MHP má omezenou schopnost postihnout agresora v reálném čase, pokud se jedná o velmoc se stálým členstvím v Radě bezpečnosti OSN,
- v případě hybridních a asymetrických prvků války je problematické právně postihnout nové formy útoků – například kybernetické operace, dezinformace, nebo útoky bez přímé identifikace,
- používání zakázaných zbraní (např. kazetové munice), útoky na civilní infrastrukturu a porušování práv zajatců často zůstávají bez právního následku, neboť procesní kapacity mezinárodních institucí jsou nedostatečné či závislé na spolupráci států,

– významným limitem je také neochota některých států přijmout závazky plynoucí z MHP, nebo dokonce jeho zpochybňování jako „západního výkladu války“.

Do budoucna se jeví jako klíčové zaměřit pozornost na několik oblastí právní reformy a institucionálního posílení:

1. Posílení univerzality a vynutitelnosti MHP – především prostřednictvím reformy jurisdikce ICC, zavedením závazných kodifikací obyčejových norem a posílením spolupráce v rámci OSN.

2. Regulace nových forem válčení – vývoj závazných pravidel pro autonomní zbraň, umělou inteligenci, kybernetické operace a hybridní taktiky. Je nutné zajistit, že i nové technologie budou podřízeny zásadám MHP.

3. Zavedení preventivních a sankčních mechanismů – včetně předem definovaných sankcí za porušení zásad MHP, transparentních mechanismů reparací a mechanismů mezinárodní odpovědnosti nejen jednotlivců, ale i států.

4. Zvýšení transparentnosti a důvěry veřejnosti v MHP – podporou vzdělávání, spolupráce s nevládními organizacemi (ICRC, HRW), a důsledným dokumentováním porušování norem v reálném čase.

Závěrem lze konstatovat, že MHP má i nadále nezastupitelný význam v právní regulaci ozbrojených konfliktů, avšak jeho přežití a efektivita závisí na jeho schopnosti přizpůsobit se nové realitě válčení – technologické, mocenské i institucionální. Válka na Ukrajině by měla být nejen varováním, ale i impulsem k revizi mezinárodního práva v zájmu ochrany civilního obyvatelstva a zachování mezinárodního právního řádu.

Text vznikl za podpory projektu LANDOPS – Vedení pozemních operací u Fakulty vojenského leadershipu Univerzity obrany (DZRO-FVL22-LANDOPS).

Autoři prohlašují, že nejsou ve střetu zájmů v souvislosti s publikováním tohoto článku a při jeho přípravě akceptovali všechny etické normy požadované vydavatelem.

SEZNAM ZDROJŮ

AKANDE, Adebowale a JOHNSTON, Katie, 2021. Implications of the Diversity of the Rules on the Use of Force for Change in the Law. Online. *European Journal of International Law*. 2021-05-01, vol. 32, no. 2, s. 679-698. ISSN 0938-5428. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/ejil/chab051>. [cit. 2025-07-02].

AKANDE, Dapo. Classification of Armed Conflicts. In: WILMSHURST, Elizabeth (ed.). *International Law and the Classification of Conflicts*. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 32-78. ISBN 978-0-19-965775-9.

AKANDE, Dapo. The Role of the UNSC in ICC Delays. *EJIL:Talk!* [online]. 2021 [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/the-security-council-and-the-icc/>

AMNESTY INTERNATIONAL. Ukraine: Prisoners of war 'sentenced' to prison following sham trials in Russian-occupied territories [online]. 2023 [cit. 2025-07-02]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/03/ukraine-prisoners-of-war-sentenced-to-prison-following-sham-trials-in-russian-occupied-territories/>.

- ASARO, Peter. Autonomous Weapons and the Responsibility Gap. *AI & Society*. 2020, roč. 35, č. 2, s. 301–310. ISSN 0951-5666.
- BASSIOUNI, M. Cherif. *Introduction to International Criminal Law*. 2. vyd. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013. ISBN 978-90-04-23627-5.
- BELLINGCAT INVESTIGATION TEAM. *Attack on Ukrainian Government Websites Linked to GRU Hackers* [online]. 23. února 2022 [cit. 2025072]. Dostupné z: <https://www.bellingcat.com/news/2022/02/23/attack-on-ukrainian-government-websites-linked-to-russian-gru-hackers/>
- BOOTHBY, William H. *The Law of Targeting*. Oxford: Oxford University Press, 2012. ISBN: 978-0-19-969661-1.
- BOSCO, David. *Rough Justice: The International Criminal Court in a World of Power Politics*. Oxford: Oxford University Press, 2014. ISBN 978-0-19-984413-5.
- BUGNION, François. The Geneva Conventions of 12 August 1949: From the 1949 Diplomatic Conference to the Dawn of the New Millennium. *International Review of the Red Cross*, 1999, roč. 81, č. 834, s. 675–682. ISSN 1560-7755.
- CASEY-MASLEN, Stuart. *The Convention on Cluster Munitions: A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2010. ISBN 978-0199599004.
- EU COUNCIL. *Sanctions against Russia in Response to the Invasion of Ukraine*. Brussels: European Union, 2023.
- GENEVA CONVENTIONS. *Geneva Conventions of 12 August 1949 and Additional Protocols* [online]. Geneva: International Committee of the Red Cross, [cit. 2025-07-21]. Dostupné z: <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties>.
- GREENWOOD, Christopher. The Law of War (International Humanitarian Law). In: EVANS, Malcolm D. (ed.). *International Law*. 4. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 771–809. ISBN 978-0-19-956566-5.
- HECHT, Eado. 2022. “Drones in the Nagorno-Karabakh War: Analyzing the Data.” *Military Strategy Magazine* 7 (4): 31–37. <https://doi.org/10.64148/msm.v7i4.5>.
- HEINEMANN-GRÜDER, Andreas, 2023. *DOGS OF WAR: Russia’s Corporate Warriors in Armed Conflicts*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN 978-92-9462-182-5.
- HENCKAERTS, Jean-Marie a Louise DOSWALD-BECK. *Customary International Humanitarian Law. Volume I: Rules*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. ISBN 978-0521539251.
- HENCKAERTS, Jean-Marie a Louise DOSWALD-BECK. *Customary International Humanitarian Law. Volume I: Rules*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. ISBN 978-0521539251.
- HENCKAERTS, Jean-Marie. Customary International Humanitarian Law: A Response to Concerns. *International Review of the Red Cross*. 2005, roč. 87, č. 857, s. 175–192. ISSN 1607-5889.

HUMAN RIGHTS WATCH. Delivering Justice for War Crimes in Ukraine [online]. 2023-05-23 [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2023/05/23/delivering-justice-war-crimes-ukraine>.

HUMAN RIGHTS WATCH. Ukraine: New Findings on Russia's Devastation of Mariupol [online]. 2024-02-08 [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2024/02/08/ukraine-new-findings-russias-devastation-mariupol>.

HUMAN RIGHTS WATCH. World Report 2023: Ukraine [online]. 2023-01-12 [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2023/country-chapters/ukraine>.

HUMAN RIGHTS WATCH. ICC: Member States Should Act to Protect Justice [online]. 2024-12-02 [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2024/12/02/icc-member-states-should-act-protect-justice>.

HUMAN RIGHTS WATCH. *Stopping Killer Robots: Country Positions on Banning Fully Autonomous Weapons and Retaining Human Control* [online]. New York: Human Rights Watch, 2020 [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/report/2020/08/10/stopping-killer-robots/country-positions-banning-fully-autonomous-weapons-and>.

INTERNATIONAL CRIMINAL COURT. *Warrant of Arrest for Vladimir Vladimirovich Putin*, ICC-01/22, 17 March 2023. Dostupné z: <https://www.icc-cpi.int/ukraine>.

INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE. *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*, Judgment of 27 June 1986 [online]. 1986 [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: https://www.icj-cij.org/case/70/ICRC_Activities_in_Ukraine. Geneva: ICRC, 2023.

INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Autonomous weapon systems: implications for international humanitarian law* [online]. Geneva: ICRC, 2021 [cit. 2025-07-28]. Dostupné z: <https://www.icrc.org/en/document/icrc-position-autonomous-weapon-systems>.

INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949*. Geneva: ICRC, 1987 [cit. 2025-07-28]. Dostupné z: <https://www.icrc.org/en/publication/0421-commentary-additional-protocols-8-june-1977-geneva-conventions-12-august-1949>.

INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Commentary on the First Geneva Convention of 1949*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016. ISBN 978-1-107-01073-6.

INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Commentary on the Fourth Geneva Convention: Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War*. Cambridge: Cambridge University Press, 2016 [cit. 2025-07-28]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/academic/subjects/law/humanitarian-law/commentary-fourth-geneva-convention>.

INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Customary International Humanitarian Law: Volume I – Rules*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. ISBN 978-0521539251.

INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Explosive weapons with wide area effects: a deadly choice in populated areas* [online]. Geneva: ICRC, 2022

[cit. 2025-07-28]. Dostupné z: <https://blogs.icrc.org/law-and-policy/2022/01/25/explosive-weapons-populated-areas/>.

INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Wars in cities: protection of civilians in urban settings – Concept Note* [online]. Geneva: ICRC, 2023 [cit. 2025-07-28]. Dostupné z: <https://www.icrc.org/en/document/wars-cities-protection-civilians-urban-settings>.

INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS. *Strengthening International Humanitarian Law Protecting Persons Deprived of Their Liberty: Background Document – Meeting of All States, Geneva, 27–29 April 2015* [online]. Geneva: ICRC, 2015 [cit. 2025-07-28]. Dostupné z: <https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/2015/background-document-all-states-compliance-apr-2015.pdf>

INTERNATIONAL CRIMINAL TRIBUNAL FOR THE FORMER YUGOSLAVIA. *Prosecutor v. Tadić, Case No. IT-94-1, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, 2 October 1995* [online]. [cit. 2025-07-28]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm>.

INTERNATIONAL CRIMINAL TRIBUNAL FOR THE FORMER YUGOSLAVIA. *Prosecutor v. Tadić, Case No. IT-94-1-A, Judgement of the Appeals Chamber, 15 July 1999* [online]. [cit. 2025-08-03]. Dostupné z: <https://www.icty.org/x/cases/tadic/acjug/en/tad-aj990715e.pdf>.

MILANOVIĆ, Marko, 2022. *Secondary Rules of Primary Importance in International Law*. Oxford University Press. ISBN 9780192869012.

MILANOVIĆ, Marko. *The Expansion of “Self-Defense” Has Undermined Constraints on the Use of Force*. Just Security [online]. 2022-11-30 [cit. 2025-07-28]. Dostupné z: <https://www.justsecurity.org/88346/the-expansion-of-self-defense/>.

MILANOVIĆ, Marko. *The Law and Politics of the Ukraine War*. *Journal of Conflict and Security Law*, 2023, roč. 28, č. 1, s. 15–35. ISSN 1467-7954.

MILANOVIĆ, Marko. *The War in Ukraine and International Law: Does It Matter if Russia Is Legally an Aggressor?* *Journal of International Criminal Justice*, 2022, roč. 20, č. 4, s. 861–880. DOI: <https://doi.org/10.1093/jicj/mqac045>.

MILANOVIĆ, Marko. *State Responsibility and Reparations in Ukraine*. Just Security [online]. 2023 [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: <https://www.justsecurity.org/author/milanovicmarko/>.

MILANOVIĆ, Marko. *Ukraine and the UNGA Resolutions*. *EJIL:Talk!* [online]. 2023 [cit. 2025-08-04]. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/ecthr-grand-chamber-declares-admissible-the-case-of-ukraine-v-russia-re-crimea/>.

MOIR, Lindsay. *The Law of Internal Armed Conflict*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. ISBN 978-0521890109.

MURPHY, Sean. *Self-Defense and the Russian Invasion*. *AJIL Unbound* [online]. 2022, roč. 116, s. 159–164 [cit. 2025-08-04]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1017/aju.2022.24>.

NATO CCDCOE. *Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Operations: Briefing Note* [online]. 2017 [cit. 2025-08-04]. Dostupné z: <https://ccdcoe.org/news/2017/tallinn-manual-2-0-paves-the-way-for-state-action-in-cyber-space/>.

NATO. *Countering Hybrid Threats* [online]. 2020 [cit. 2025-07-10]. Dostupné z: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_156338.htm.

NATO. *Hybrid Warfare – What Does It Really Mean?* NATO Review [online]. 7. 5. 2015 [cit. 2025-07-10]. Dostupné z: <https://www.nato.int/docu/review/articles/2015/05/07/hybrid-war-does-it-even-exist/index.html>.

OCAMPO, Luis Moreno. *Ending Selective Justice for the International Crime of Aggression*. Just Security [online]. 27. 3. 2023 [cit. 2025-07-12]. Dostupné z: <https://www.justsecurity.org/84949/ending-selective-justice-for-the-international-crime-of-aggression/>.

INTERNATIONAL CRIMINAL TRIBUNAL FOR THE FORMER YUGOSLAVIA. *Čelebići Camp, Prosecutor v. Delalić (Zejnif) and others*, Appeal Judgment, Case No. IT-96-21-A, ICL 96 (ICTY 2001) [online]. 20. 2. 2001 [cit. 2025-08-04]. Dostupné z: <https://opil.ouplaw.com/abstract/10.1093/law/icl/96icty01.case.1/law-icl-96icty01>.

RID, Thomas. *Cyber War Will Not Take Place*. Oxford: Oxford University Press, 2013. ISBN 978-0-19-933063-8.

ROBERTS, Adam. Land Warfare: From Hague to Nuremberg. In: HOWARD, Michael (ed.). *The Laws of War: Constraints on Warfare in the Western World*. New Haven: Yale University Press, 1994, s. 116–139. ISBN 978-0300054094.

RUBEN, Stewart, 2025. The shifting battlefield: technology, tactics, and the risk of blurring lines in warfare. Online. *Law and Policy*. Roč. 2025, s. ž. Dostupné z: <https://blogs.icrc.org/law-and-policy/2025/05/22/the-shifting-battlefield-technology-tactics-and-the-risk-of-blurring-lines-of-warfare/>. [cit. 2025-07-27].

RUSSIAN MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS. *Statement on ICC Membership* [online]. 16. 11. 2016 [cit. 2025-07-27]. Dostupné z: https://www.mid.ru/ru/press_service/spokesman/official_statement/1538221/?lang=en.

SAROOSHI, Danesh. *The United Nations and the Development of Collective Security*. Oxford: Oxford University Press, 1999. ISBN 978-0-19-826863-5.

SASSÒLI, Marco. *International Humanitarian Law: Rules, Controversies, and Solutions to Problems Arising in Warfare*. Cheltenham: Edward Elgar, 2019. ISBN 978-1-78536-948-7.

SECURITY COUNCIL REPORT. *Code of Conduct and the French-Mexican Initiative* [online]. 2022 [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: <https://www.securitycouncilreport.org>

SCHABAS, William A. *The International Criminal Court: A Commentary on the Rome Statute*. 2. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2020. ISBN 978-0-19-883958-3.

SCHABAS, William, 2020. *An Introduction to the International Criminal Court*. Cambridge University Press. ISBN 9781108727365.

SCHMITT, Michael N. (ed.). *Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Operations*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. ISBN 978-1107177222.

SCHMITT, Michael N., ed. *Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Operations*. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. ISBN 978-1-107-17722-4.

SIMMA, Bruno, 2002. *The Charter of the United Nations*. München: Oxford University Press. ISBN 0199253773.

SOLIS, Gary D., 2022. *The law of armed conflict: international humanitarian law in war*. [Third edition]. New York, NY: Cambridge University Press. ISBN 9781108926935.

TAMBAY, Esti; KHALFAOUI, Anna. *Status of Private Military Companies Personnel under IHL: Implications for Prosecuting Members of the Wagner Group in Ukraine* [online]. *Opinio Juris*, 14. 11. 2023 [cit. 20250717]. Dostupné z: <https://www.opiniojuris.org/2023/11/14/status-of-private-military-companies-personnel-under-ihl-implications-for-prosecuting-members-of-the-wagner-group-in-ukraine/>.

UNITED NATIONS INDEPENDENT INTERNATIONAL COMMISSION OF INQUIRY ON UKRAINE. *Report to the UN General Assembly*, October 2023 [online]. [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/10/un-commission-inquiry-ukraine-finds-continued-war-crimes-and-human-rights>.

UN. *Robust Diplomacy, Adaptable Peacekeeping Missions Key to Foster Peace in Increasingly Complex Security Environment, Fragmented World, Speakers Tell Security Council* [online]. New York: United Nations, 2025 [cit. 2025-07-31]. Dostupné z: <https://press.un.org/en/2025/sc16132.doc.htm>

UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY. *Weapon transfers, including banned cluster munitions, spike in Ukraine* [online]. 17. 8. 2023 [cit. 2025-08-01]. Dostupné z: <https://en.news.un.org/en/story/2023/08/1139852>.

UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY. Resolution ES-11/1. *Aggression against Ukraine* [online]. 2. 3. 2022 [cit. 2025-08-01]. Dostupné z: https://digitallibrary.un.org/record/3965290/files/A_RES_ES-11_1-EN.pdf.

UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY. Resolution ES-11/6. *Just and lasting peace in Ukraine* [online]. 23. 2. 2023 [cit. 2025-08-01]. Dostupné z: <https://docs.un.org/a/RES/ES-11/6>.

UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL. *Report on Bucha Massacres* [online]. 2023 [cit. 2025-08-04]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/coiukraine/A_HRC_52_62_AUV_EN.pdf.

UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS OFFICE. *Report on Human Rights in Ukraine*, March 2023 [online]. 24. 3. 2023 [cit. 2025-08-04]. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/ukraine/2023/23-03-24-Ukraine-35th-periodic-report-ENG.pdf>.

UNITED NATIONS INSTITUTE FOR DISARMAMENT RESEARCH. *Proposals Related to Emerging Technologies in the Area of Lethal Autonomous Weapons Systems* [online]. Geneva: UNIDIR, 2022 [cit. 2025-08-04]. Dostupné z: https://unidir.org/files/2022-07/UNIDIR_Proposals_Emerging_Technologies_Lethal_Autonomous_Weapons_Systems_Annex_A.pdf.

UNITED NATIONS INSTITUTE FOR DISARMAMENT RESEARCH (UNIDIR). *Understanding Civilian Harm from the Indirect or Reverberating Effects of the Use of Explosive Weapons in Populated Areas: Strengthening Data Collection to Implement the Political Declaration* [online]. Geneva: UNIDIR; Explosive Weapons Monitor, říjen 2024 [cit. 20250804]. Dostupné z: <https://unidir.org/publication/>

understanding-civilian-harm-from-the-indirect-or-reverberating-effects-of-the-use-of-explosive-weapons-in-populated-areas-strengthening-data-collection-to-implement-the-political-declaration.

WAGNER, Markus. *Drones and the Law of Armed Conflict*. In: LUSHENKO, Paul; BOSE, Srinjoy; MALEY, William, eds. *Drones and Global Order: Implications of Remote Warfare for International Society* [online]. London: Routledge, 2021, s. xx–yy. ISBN 9781003139676.